

VASTGELEGDE SPORTIEVE MOMENTEN

Nu hebben we net een kopregel gevonden voor deze prentjes-pagina, die weer eens wat anders klinkt, of daar wordt hij eigenlijk al tegengesproken door de eerste de beste kiek: na afloop van Edo-Haarlem moest de scheidsrechter beschermd worden tegen het woedende publiek. Een zeer sportief moment inderdaad! Er naast een foto uit dien strijd. Dan een stukje van de voorjaarsreunie van de Kon. Ned. Motorw. Ver. te Apeldoorn, waaraan ca. 1200 motorrijders en een 100-tal automobilisten deelnamen. De stalen rossen in slagorde. Vervolgens heeft Anderiesen van Ajax het aan den stok met twee Enschedeers, terwijl ze alle drie bedreigd worden door de vurige paarden, die in Hilversum om het hardst draafden. Vooraan „Fatima“, de winnaar, gevolgd door „Oplooper“, „Gretchen“ en „Don Juan“. In het midden de heer J. F. Looman van de Kennemer Golf Club aan slag op de links bij Zandvoort, waar tegen „de Pan“ gekampt werd, en nog een stukje Enschede-Ajax. Onderaan van links naar rechts aan slag: Knottenbelt van Hilversum in den tennisedstrijd Hilversum —D.D.V., Walrave Boissevain in K.G.C.—De Pan en van Gulik van D.D.V. tegen Hilversum. (FOTO'S V.F.B.)

HET KOLFSPEL

DOOR J. A. BRONGERS

Het kolfspel, dat ook heden ten dage nog in verschillende deelen van ons land, en wel meer speciaal in West-Friesland en langs de Zaan wordt beoefend, is wel een van onze oudste nationale spelen.

HISTORIE.

Dat het een populaire sport was, blijkt wel uit de talrijke gezegden aan het kolfspel ontleend, zooals „dat is een kolfje naar zijn hand“, „de kolf naar den bal werpen“ (d.w.z. het spel gewonnen geven, het opgeven) en dergelijke, alsmede uit vele „keuren“ (overheidsbepalingen) uit vroeger eeuwen. Zoo bestaat er een oorkonde uit het jaar 1390, waarbij Hertog Albrecht van Beieren den Briellenaars toestond: „te caetsen ende den bal metter colven te slaen buten der vesten“. De goeie burgers speelden het spel op speciale banen, die later zelfs overdekt werden, terwijl het volk zich in de straten, op de pleinen en zelfs op de kerkhoven met deze sport bezighield. Daar dit laatste natuurlijk niet zonder gevaar was voor de voorbijgangers, moest de overheid steeds weer nieuwe verbodsbepalingen uitvaardigen. Zoo stuiten we in de geschiedenis van de stad Leiden herhaaldelijk op verbodsbepalingen omtrent het kolfspel. In Amsterdam en in Naarden was het omstreeks 1576 verboden „boeverye op ten Kerckhove te doen met colven“. In den winter werd de kolf sport op het ijs beoefend, zooals op talrijke schilderijen van oude Hollandsche meesters te zien is. In de tweede helft van de 18e eeuw nam het spel een groote vlucht en omstreeks het jaar 1790 waren er in de omgeving van Amsterdam niet minder dan 200 kolfbanen, meestal bij herbergen of sociëteiten gelegen.

Dat de wijn in dien tijd een belangrijke rol speelde bij deze sport, daarvan getuigen de oude reglementen der kolfcolleges. Zoo vinden we in het reglement van het College „Eendracht

maakt macht“ te Amsterdam, dateerende uit het jaar 1799, o.a.:

„Iemand met Kolven 1½ fles Wyn verloren hebbende, zal mogen uitscheiden, en tevens gebruik kunnen maaken van het gelagh. Des avonds zullen de Lampen voor minder dan 4 personen niet worden opgestookt, ten zy 'er door ieder ten minsten een fles Wyn zal worden geconsumeerd.“

Van ruziemakers was men niet gediend, zooals blijkt uit een ander artikel van voornoemd reglement, waarvan de aanvang luidde:

„Geene ongeregelheden, hoe genaamd, zullen de vriendschappelyke verkeerding in de Baan mogen stooren; zy die evenwel zich door hun gedrag haatlyk maken by andere leden, zullen als overtreders der Wet worden gehandeld.“

EEN KOLFBAAN.

Hoe ziet nu zoo'n kolfbaan er uit? Aanvankelijk bestond een kolfbaan uit een langwerpige of vierkant afgeschut perk, waarin twee dunne paaltjes waren geplaatst, terwijl de grond meestal losjes met schelpen was bestrooid. Later werden de schelpen vervangen door leem en werd de baan eenmaal per week met een zwaar rolblok gerold. Naderhand werden de banen van cementen vloeren voorzien, die waterpas, vast en glad waren. Daar deze cementen vloeren na eenigen tijd dikwijls scheuren vertoonden, probeerde men het met asfalt, doch dit heeft weer het nadeel, dat het in den zomer gauw zacht wordt, terwijl het ook stroef is en de kolf er niet zoo gemakkelijk over heen schuift. De meest gebruikelijke afmetingen voor een kolfbaan zijn wel 5 Meter breedte en 20 Meter lengte. Aan beide uiteinden van de baan staat op 2 Meter van het eind in het midden van de baanbreedte een paal, die van onderen glad en rond is, terwijl hij van boven soms versierd is of een lamp draagt. Deze palen worden

resp. voor- en achterpaal of ook wel boven- en benedenpaal genoemd. De opstaande kanten van de baan heeten „rabatten“; de eindrabatten moeten van hardsteen vervaardigd zijn en eenigszins naar binnen overhellen om het springen van de ballen tegen te gaan. De zijrabatten kunnen zoowel van hardsteen als van hard geschaafd hout zijn en moeten een weinig achterover hellen. Het onderste gedeelte van de palen is van zwart marmer of hard hout (z.g. pokhout). De palen moeten eenigszins naar het midden van de baan overhellen (ca. 85°).

HET VERLOOP VAN HET SPEL.

Oorspronkelijk sloeg men een lichten haren bal met een stok, waaraan een vierkante houten klik was bevestigd, van paal tot paal vanaf een hoopje zand, hetwelk het „tuitje“ werd genoemd. (Hiervan is nog het gezegde afkomstig „het balletje op het tuitje zetten“, d.w.z. het nog eens wagen, volharden). Naderhand bediende men zich van stokken, die voorzien waren van een geelkoperen kolf of schop, terwijl gespeeld werd met gom- of met sajetteballen. De gom (gummi-) ballen zijn van caoutchouc vervaardigd, terwijl de sajetteballen een elastieken kern hebben, welke met sajete stevig wordt omwonden tot de bal de vereischte grootte heeft (8 à 10 c.M. in doorsnede), waarna er met koperdraad een geite- of bokkevelletje omheen wordt genaaid.

Men onderscheidt bij het kolfspel drie slagen, n.l. den uitslag, den opslag en den eind- of trekslag. Bij den eerstgenoemden slag slaat de speler den bal naar den achterpaal en wel zoo, dat deze het achterschot raakt en vervolgens weer terugkomt naar den achterpaal. Indien bij den uitslag de bal den achterpaal raakt, hetzij direct of via het achterschot, mag men deze voor den volgende slag (opslag) leggen waar men wil; men heeft dan een z.g. vrijen bal. Bij den opslag moet de bal zoodanig op den achterpaal worden geslagen, dat hij naar voren loopt, het voorschot raakt en vervolgens zoo gunstig mogelijk bij den voorpaal komt te liggen. Wordt bij dezen slag zoowel de achterpaal als de voorpaal geraakt, dan mag men den bal weer in een zoo gunstig mogelijke positie leggen voor den volgende slag (eindschot). Bij dezen laatsten slag wordt de bal op den voorpaal ge-

LINKS EEN SCHILDERIJ, WAAROP EENIGE HOLLANDERS OP HET DICHTGEVROREN KANAAL KOLF SPELEN, IN HET BEGIN DER 17DE EEUW. RECHTS EEN REPRODUCTIE VAN EEN SCHILDERIJ VAN AERT VAN NEER (17DE EEUW), DIE ZICH SPECIALISEERDE OP HET SCHILDEREN VAN WINTERLANDSCHAPPEN

slagen en dit dient dan zóó te geschieden, dat de bal zoover mogelijk naar achteren rolt. Hij, die zijn bal het verst naar achteren weet te brengen, is winnaar, terwijl degene, wiens bal het verst van het achtershot is verwijderd, verliezer is. Men kan het spel met een maat spelen, waarbij dan de een den uitslag doet, de ander den opslag en de eerstgenoemde weer den uitslag, of wel zelf alle slagen doen, waarbij men dus den bal moet naloopen. Indien er veel spelers op de baan zijn, wordt er meestal met een maat gespeeld, waarbij dan door loting wordt bepaald wie er zullen samenspielen. Elke partij bestaat uit vijf slagen (waarbij onder „slag” dient te worden verstaan: uitslag + opslag + eindslag). Degene, die een „slag” heeft gewonnen, mag een streepje schrijven; dit geschiedde aanvankelijk met een krijtje op den buitenkant van den kolfstok, doch naderhand werd zulks aangeteekend op een plank, lei of wel door middel van een rekje met verschillende rijen balletjes.

DE PUNTENTELLING.

Later werd de z.g. „streepjestelling” (ook wel „schreefjestelling” genoemd) vervangen voor een puntentelling. De kolfbaan werd nu verdeeld in twaalf vakken, genummerd van 1 tot en met 12, en wel 6 tusschen de twee palen elk van 2 Meter en 6 vóór den achterpaal tot het achtershot elk van 5/12 Meter. Aangezien het laatste vak (d.w.z. het vak, dat zich het dichtst bij het achtershot of eindrabat bevindt) het hoogste nummer heeft (12), het voorlaatste vak het nummer 11, enz., is het zaak den bal bij den eindslag zoover mogelijk naar achteren te brengen. Deze puntentelling is veel billijker dan de vroegere streepjestelling; indien men nu een mooien slag doet, waardoor de bal verder naar achteren gaat dan vroeger noodig zou zijn geweest om het van zijn tegenstander te winnen, wordt men beloond door een hooger aantal punten. Het maximum aantal te behalen punten is 60, doch dit wordt niet dikwijls bereikt. Indien de bal uit de baan springt, krijgt men een nul voor dien slag, evenals wanneer men den paal met zijn kolf raakt.

Verder bestaan er natuurlijk nog tal van andere bepalingen, die de finesses van het spel betreffen, doch het zou ons te ver voeren ook daarover nog uit te weiden.

UIT 1791.

Merkwaardigheidshalve laten wij hieronder nog eenige bijzonderheden volgen, welke werden ontleend aan een beschrijving, overgenomen uit het „Algemeen Huishoudelijk, Natuur-, Zedekundig en Kons-Woordenboek” 1791 van M. Noël Chomel (ons welwillend toegezonden door den Secretaris van de Utrechtsche Golfclub „De Pan”, dhr. W. Ph. Peletier):

„Elk slaat op zyne beurt naa de paal, en 'er behoort eene ongemeene kundigheid toe om de ballen zo te treffen, dat ze, ten opzichte van de andere paal, op eenen goeden wederslag of attrak, zo als 't kunstwoord luidt, blyven liggen. Dit geschied zynde, komt het op den laatsten slag aan; en hij, wiens bal daar mede het digtste aan 't achtershot der baane stille ligt, wint het spel. Elders, onder anderen in 't Stichtsche en in Friesland, dan men 't harde slaan verkiest, en het terug spelen tegens de schutting, dat men rabatteeren noemt, in gebruik is,

Golfbeschouwingen

Van een Leek.

Ik begrijp niet veel van dat golfspel. Ik ben maar een leek. De bedoeling is een klein wit balletje met 'n krommen stok in een op ca. 200 Meter afstand gelegen putje te slaan. Maar zou het niet veel eenvoudiger zijn dat balletje er zelf heen te brengen in plaats van te slaan? Dan heb je tenminste de zekerheid, dat het op de bestemde plaats komt en hoef je niet af te wachten, waar die stok je bal heen wil sturen. Enfin, dat schijnt weer niet sportief genoeg te zijn. Maar als ze het nu eens hardlopend deden?

Er is niets eenvoudiger dan het voortslaan van een onbeweeglijk stil liggend voorwerp, bal of steen. En toch slagen de meeste golfspelers er niet in. Ik geloof, dat de fout bij hun instructeur ligt. Die zegt eerst: „Denk er aan uw hoofd zoo te houden, uw heupen zoo te draaien, uw linkerarm zoo, uw rechterschouder zoo...” en weet ik wat nog meer, en dan een oogenblik later zegt diezelfde meneer: „Neem een gemakkelijke, losse houding aan en laat uw bewegingen niet gedwongen zijn.” Ik weet het niet meer, ik weet het niet meer.

Algemeen worden voor beginners de volgende clubs aangeraden: driver, midiron, mashie en putter. Zij, die dergelijke adviezen lanceeren, schijnen zich niet veel om het lot van een beginner te bekommeren, want volgens mijn handleiding „Golf in één week” dienen midiron en mashie op de fairway te worden gebruikt. Is een beginner daar echter ooit te vinden? M.i. kan hij voorloopig met de niblick volstaan.

Verder vind ik het een groot bezwaar, dat die putjes zoo ver van elkaar zijn gelegen. Je moet een kwartier loopen om 1 minuut te spelen, afgezien nog van den tijd, dat je bezig bent naar je bal te zoeken. Neen, geef mij maar miniatuur-

wint het de verst aflaggende; doch het eerstgemelde is in Holland zeer algemeen.

Men heeft hier nog aan te merken, dat 'er meermaals onder onze Natie zwaare weddingenschappen uit dit spel ontstaan; als mede dat de Baanhouders en Kasteleins der voornaamste Kolfbaanen hier en daar de liefhebbers jaarlijks laten spelen om eene net gemaakte zilveren Kolf, gehegt aan een fraayen stok, met een fluweel goud of zilver geborduurd handvatzel.

Al van overlang is men begonnen de Kolfbaanen met houten lootzen te overdekken; die, allens kostbaarder en prachtiger geworden, thands aan veele plaatsen in en om de groote steden, met schuifraamen en ruime zittingen voor de aanschouwers, indier-voege gebouwd zijn, dat ze, in een zeker opzicht, als trotsche Schouw-
burgen voorkomen. Behalven de ruime Kolfbaanen van die soort te Rotterdam en Amsteldam, daar men 'er zelfs op zolders vindt, verdienen hier gemeld te worden de Kolfbaanen in den omtrek van Leyden en Leyderdorp, die der Leydsche Schooljeugd, nu de Maliebaanen in vergetelheid zijn, eene eerlyke en mannelijke uitspanning verleenen, waarvan men zich te meerder bedient, zedert dat de Raket- en Kaatsbaanen, onder de aanzienlyke lieden, mede buiten de gewoonte geraakt zyn.”

golf. Of liever nog had ik een draaiende golfbaan, op zoo'n soort riem-zonder-eind, zoodat de speler maar rustigjes op zijn gemak kan afwachten tot er weer zoo'n putje voordraait om den bal in te mikken. Als je eens mist, never mind, dan neem je het volgende....

En wat heeft de heeren architecten beziel om de golfterreinen met allerlei boomen en struiken te versperren? Waarom leiden ze er zoo dikwijls beekjes of stroompjes langs of zelfs dwars doorheen en hebben ze een speciale voorkeur voor den zeekant? Weten die heeren dan niet, dat water een magnetische aantrekkingskracht voor golfballen schijnt te hebben?

Waarom zoeken ze juist golvend terrein uit? Biljart speel je toch ook liefst op een zoo glad mogelijk oppervlak. Waarom de dingen nog ingewikkelder te maken dan ze al zijn?

De aangenaamste hole is wel de z.g. „negentiende”; al de andere holes vormen maar een voorwendsel om hier te kunnen belanden. Hier krijgt de speler weer moed en hij, die enkele minuten tevoren nog plan had om het golfspel er maar aan te geven, belooft zichzelf hier, dat het den volgende keer beter zal gaan. Na een ronde golf volgen hier nog talrijke rondjes, ditmaal echter niet tegen den ouden heer Bogey, maar tegen den meer levenskrachtigen Johnny Walker, terwijl er minstens evenveel gekruide verhalen verteld worden als op de Beurs!

(Vrij naar „Le Golf”).

Van onze Golf Clubs

Noordwijksche G.C.

Op de links der Noordwijksche Golfclub werd de competitiewedstrijd Noordwijk—Den Haag gespeeld, welke Noordwijk met 5—3 won.

De uitslagen luiden:
Foursomes: Binnendijk (12) en Cremers (13) winnen van Gallois (11) en Waller (13) met 4 en 3; Noordduyn (15) en mevr. De Bruine-Groeneveldt (16) verliezen van Tutein Nolthenius (17) en jhr. Van der Wijck (17) met 2 en 1; Dixon (18) en Redelmeier (20) verliezen van Van Heerdt (23) en Rueb (23) met 6 en 4.

Singles: Binnendijk (12) wint van Gallois (11) met 2 en 1; Cremers (13) wint van Waller (13) met 7 en 5; Noordduyn (15) wint van Tutein Nolthenius (17) met 3 en 2; mevr. De Bruine-Groeneveldt (16) wint van jhr. Van der Wijck (18) met 2 en 1; Dixon (18) speelt all square met Van Heerdt (22); Redelmeier (20) verliest van Rueb (26) met 4 en 2.

Utrechtsche Golfclub „De Pan”.

Op de banen van de Utrechtsche Golfclub „De Pan” werd voor de handicap-Competitie de match „De Pan”—Rosendaal gespeeld, welke „De Pan” met 5—3 won.

Kennermer Golf en Country Club.

Op de banen van de Kennermer Golf & Country Club te Zandvoort werd j.l. Zondag voor de handicap competitie de wedstrijd Kennermer—Hilversum verspeeld, welke match Hilversum met 4—3 won.

2 partijen eindigden all-square.